

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

«Облік і контроль розрахунків з оплати праці: теоретико-методичні основи та напрями удосконалення (на прикладі СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго»)»

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету
групи 41

Пінчук Юлія Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ		6
1.1.	Економічна сутність та види заробітної плати	6
1.2.	Особливості обліку розрахунків з оплати праці	18
1.3.	Проблемні питання в системі обліку розрахунків з оплати праці	29
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПРИКЛАДІ СО «ЯМПІЛЬСЬКІ ЕМ» ПАТ «ВІННИЦЯОБЛЕНЕРГО»		33
2.1.	Загальна організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства	33
2.2.	Методика обліку розрахунків з оплати праці	40
2.3.	Напрями вдосконалення системи обліку розрахунків з оплати праці	55
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ		59
3.1.	Основна мета та джерела внутрішнього контролю операцій з розрахунків з оплати праці	59
3.2.	Особливості організації внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці на прикладі СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго»	64
3.3.	Аналіз розрахунків з оплати праці	71
3.4.	Шляхи удосконалення внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці	75
ВИСНОВКИ		78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		81
ДОДАТКИ		87

ВСТУП

Актуальність теми. Оплата праці та її облік є невід'ємною частиною будь-якого підприємства в будь-який час і в будь-якій державі. На підприємствах обліковують багато фінансових і господарських операцій.

Праця – це процес цілеспрямованої діяльності людини і вона є важливим елементом виробничого процесу. Тому чітка організація обліку праці та її оплати має важливе значення. Облік праці і заробітної плати займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві. Заробітна плата є основним джерелом доходів працівників, підприємства. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконаної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Правильна постановка бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю трудових витрат забезпечує доцільне, економне витрачання коштів на оплату праці, сприяє підвищенню ролі заробітної плати в поліпшенні матеріального стимулювання виробництва, в зміцненні трудової дисципліни, зниженні собівартості наданих послуг, тощо.

Питаннями обліку, контролю та аналізу праці і заробітної плати підприємств займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Івахненко В.М., Малюга Н.М., Мних Є.В., Тарасенко Н.В., Череп А.В., Чумаченко М.Г. та інші.

Мета і завдання дослідження. Мета випускової роботи полягає у тому, щоб розкрити порядку нарахування та обліку заробітної плати працівників, показати які існують види, форми і системи оплати праці, та виявити, які з них використовує підприємство, розробити певні пропозиції, щодо удосконалення методики обліку, аналізу та контролю розрахунків з оплати праці з урахуванням національних стандартів. Для вирішення даної мети слід виділити наступні **завдання:**

- розкрити сутність розрахунків з оплати праці як економічної категорії та об'єкту обліку та контролю;

- вивчити наявні системи та форми заробітної плати;
- проаналізувати та розглянути порядок нарахування заробітної плати та утримань з неї, документальне оформлення розрахунків з оплати праці.
- на прикладі СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго» розглянути: особливості нарахування заробітної плати, проведення утримань та документальний рух даного процесу. Дослідити особливості організації внутрішнього контролю та провести аналіз розрахунків з оплати праці;
- дослідити проблемні питання обліку та контролю розрахунків з оплати праці та визначити шляхи подальшого розвитку системи обліку та контролю.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення інформацією про фінансово-господарські операції з обліку та контролю розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційно-методичних та практичних аспектів обліку та контролю розрахунків з оплати праці в СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго».

Методи дослідження. У випускній роботі використані такі методи як: системний аналіз – в процесі вивчення об'єкта дослідження та окремих важливих складових елементів; синтез – для узагальнення різних аспектів обліку і аналізу розрахунків з оплати праці. Абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу, теорії і практики організації системи облікового забезпечення формування показників праці і заробітної плати; дослідження документів та реєстрів обліку за формою та змістом – для виявлення їх відповідності щодо інформаційної ємності вимогам стандартів.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань обліку, контролю та аналізу розрахунків з оплати праці, дані СО «Ямпільських ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго».

Апробація результатів випускної роботи. Основні положення дослідження пройшли апробацію через обговорення на наступних конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» (20 квітня 2017 р., м. Одеса), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки» (23 березня 2018 р., м. Одеса).

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження теоретико-методичних основ та напрямів удосконалення обліку та контролю розрахунків з оплати праці було встановлено:

1. Заробітна плата, як економічна категорія, належить до числа найважчих. В науковій літературі зустрічаються більше двох десятків визначень заробітної плати. Проте на сьогодні головним є визначення, що законодавчо прописане. Отже, відповідно до статті 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

2. Виключно важлива роль заробітної платні у функціонуванні економіки обумовлена тим, що вона повинна одночасно виконувати як мінімум чотири функції: відтворювальну, стимулюючу, регулюючу і соціальну.

3. Оплата праці і розрахунки пов'язані з нею повинні відповідати чинному законодавству, а саме: Кодексу законів про працю, Закону України «Про відпустки», Закону України «Про колективні договори і угоди», Закону України «Про оплату праці», Закону України «Про охорону праці», Наказу Державного комітету статистики України «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» № 489, Постанові КМУ «Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця» № 440, Постанові КМУ «Про порядок обчислення середньої заробітної плати» №100, Постанові КМУ «Про правила обчислення загального трудового стажу для призначення працівникам допомоги з тимчасової непрацездатності» № 1658 тощо.

4. Первинними елементами оплати праці є тарифна система, тарифна ставка, форми і системи оплати праці. Тарифна система є інструментом диференціації заробітної платні залежно від складності і умов праці.

5. Розрізняють дві форми заробітної плати: погодинну та відрядну.

6. Аутсорсинг та аутстафінг – це фактори за допомогою, яких підприємства оптимізують витрати на оплату праці.

7. Мінімальна заробітна плата є тією граничною межею оплатою праці, що роботодавці можуть легально платити своїм працівникам.

8. Наразі досить гостро стоїть проблема у визначенні розмірів мінімальної заробітної плати та нарахування ЄСВ.

За результатами проведеного дослідження методики та організації обліку праці і заробітної плати на прикладі СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго» зроблено наступні висновки:

1. Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві ведеться у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.99 р. з урахуванням усіх змін та доповнень.

2. Встановлено, що Планом рахунків для обліку розрахунків з оплати праці передбачено рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго» створено аналітичні субрахунки для покращення пошуку потрібної облікової інформації, а саме: субрахунок 6610000000 – «Розрахунки з оплати праці», 6631000000 – «Інші виплати працівникам», 6631000008 – «Лікарняні (Перерахунок зп за РЕС)», 6631200000 – «Розрахунки за компенсаціями», 6632000000 – «Розрахунок по лікарняним з ФСС по НВ на виробництві». Було розглянуто типові господарські операції.

3. На підприємстві процес обліку автоматизований, з використанням програми SAP ERP, яка дозволяє планувати ресурси підприємства, проводити розрахунки, а також формувати єдину базу даних. Також на підприємстві

застосовується «Програмний комплекс», що призначений для розрахунку заробітної плати.

4. Форми документального оформлення, що були запропоновані допоможуть вести облік робітників, яким проведено доплату до рівня мінімальної зарплати, а також відслідковувати загальну суму заробітної плати, розмір доплати, суму нарахованого ЄСВ. Для удосконалення системи обліку розрахунків з оплати праці рекомендовано ввести додаткову посаду – економіст з кадрів та соціальних питань, а також забезпечити працівників відділу бухгалтерії у постійному доступі до мережі інтернет.

5. Проведено аналіз розрахунків з оплати праці СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго». В результаті проведеного дослідження було виявлено, що підприємство забезпечене трудовими ресурсами та спостерігається підвищення продуктивності праці робітників. Фонд оплати праці за аналізований період збільшився, так якщо минулого року фонд заробітної плати працівників складав 648,5 тис. грн., то на кінець звітного періоду уже 724 тис. грн., що на 75,5 тис. грн. більше ніж у попередньому році.

6. Рекомендовано відділу внутрішнього аудиту, що займається перевіркою розрахунків з оплати праці взяти відповідальність за організацію та удосконалення документообігу на підприємстві, а також створити графік перевірок та закріпити за кожним ревизором об'єкт перевірки для покращення результатів діяльності.

Запропонований комплекс заходів сприятиме покращенню системи обліку та контролю розрахунків з оплати праці у СО «Ямпільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брухановський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підруч. / Р. Ф. Брухановський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.
2. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навч. посіб. / За ред. Михайлов М. Г. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.
3. Бухгалтерський облік. Навч. посіб. / За ред. І. Б. Садовська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / За ред. Н. І. Верхоглядова – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
5. Вербило О. Ф. Удосконалення обліку праці та її оплати / О. Ф. Вербило, Л. В. Мельянюкова // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2015. – № 17. – С. 25-29.
6. Волкова І. А. Фінансовий облік – 2. навч. посіб. / І. А. Волкова – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
7. Герасимчук Л. С. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці / Л. С. Герасимчук, О. В. Кантаєва // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ / Серія: Економічні науки. – 2016. – № 12. – С. 186-194.
8. Горицька Н. Виплата заробітної плати: строки і відповідальність / Н. Горицька // Заробітна плата. – 2006. – № 3. – С. 18-24.
9. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку / Н.М. Грабова. – К.: А.С.К., 2003. – 266 с.
10. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль.: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 496 с.
11. Інструкція зі статистики заробітної плати: Наказ Держаного комітету статистики України від 13.01.2004 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04> – Назва з екрану.

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> – Назва з екрану.

13. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія / Є.В. Калюга. – К.: Ельга, 2002. – 355 с.

14. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08> – Назва з екрану.

15. Колот А. М. Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення: Монографія / А.М. Колот. – К.: Праця, 2005. – 192 с.

16. Контроль і ревізія: підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Бардаш, Н. М. Малюга, Н. І. Петренко. – [вид. 2-е, доп. і перероб.]. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 512 с.

17. Лишиленко О. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам / О. Лишиленко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 12. – С. 29-30.

18. Міжнародний стандарт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iasb.org – Назва з екрану.

19. Мінімальні зарплати в ЄС: в десяти країнах «мінімалка» нижча за 500 євро (інфографіка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/1773132-minimalni-zarplati-v-es-v-desyati-krajinah-minimalka-nijche-500-evro-infografika.html> – Назва з екрану.

20. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / За ред. А. А Григорука, М. С. Палюха. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Тернопіль:ТНЕУ, 2002.– 304 с.

21. Палюх М. С., Скирпан О. П., Фінансовий облік. Навч. посіб. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 407с.

22. Пінчук Ю. О. Проблемні питання в системі обліку оплати праці / Ю. О. Пінчук // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 1. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 197-198.

23. Пінчук Ю. О. Проблемні питання оподаткування доходів фізичних осіб / Ю. О. Пінчук // Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – С. 122-124.

24. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> – Назва з екрану.

25. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> – Назва з екрану.

26. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03> – Назва з екрану.

27. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96- ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.

28. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017 р. № 2246–XIX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> – Назва з екрану.

29. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/page2> – Назва з екрану.

30. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> – Назва з екрану.

31. Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 р. №440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-%D0%BF> – Назва з екрану.

32. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці: Наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 р. № 489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.

33. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> – Назва з екрану.

34. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3356-12> – Назва з екрану.

35. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. №108/95 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.

36. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. №2694-XII (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> - Назва з екрану.

37. Про порядок обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. №100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF> – Назва з екрану.

38. Про правила обчислення загального трудового стажу для призначення працівникам допомоги з тимчасової непрацевдатності: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.1998 р. № 1658 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1658-98-%D0%BF> – Назва з екрану.

39. Саух І. В. Витрати на оплату праці: економічна сутність / І.В. Саух // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – № 4 (54). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdu_econ/2010_4/65.pdf – Назва з екрану.

40. Слободяник Ю. Б., Сиротенко Н. А. Підготовка, подання та аудит фінансової звітності: траєкторія змін / Ю. Б. Слободяник, Н. А. Сиротенко // Облік і фінанси. – 2018. – № 1 (79). – С. 72-79.

41. Толуб'як В. С. Заробітна плата та її вплив на формування фінансових ресурсів системи пенсійного забезпечення / В. С. Толуб'як // Теорія та практика державного управління. – 2010. – Вип. 2. – С. 242-249.

42. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: підруч. / Б.Ф. Усач. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання Прес, 2001. – 253 с.

43. Федоренько Н.І. Удосконалення організаційного забезпечення внутрішньогосподарського контролю в управлінні підприємством / Н.І. Федоренько // Управління розвитком. – 2012. – № 7 (128). – С. 78-80.

44. Фінансовий облік 2: Навч. посіб. / За заг. ред. Н.М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2014. – 456 с.

45. Фінансовий облік: Навч. посібник. / За ред. В. К. Орлової, М. С. Орлів, С. В. Хоми. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 510 с

46. Хома Д. М. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці / Д. М. Хома // Сталий розвиток економіки: науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3. – С. 222-227.

47. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> – Назва з екрану.

48. Циганенко В. Нові мін зарплати та прожитковий мінімум: як і на щ впливають / В. Циганенко // Все про бухгалтерський облік. – 2018. – №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://vobu.ua/ukr/newspaper/archive/item/n2598> – Назва з екрану.

49. Шишкіна К. І. Мінімальна заробітна плата як державна соціальна гарантія та світовий досвід її визначення / К. І. Шишкіна // Продуктивність агропромислового виробництва. Серія: Економічні науки. – 2013. – Вип. 23. – С. 32-36.

50. Шостаківська Н.М. Внутрішній аудит: Курс лекцій. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 176 с.

51. Щирба І. М. Сутність облікової політики щодо витрат на оплату праці та факторів впливу на її формування / І. М. Щирба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../41.pdf – Назва з екрану.